

Recordar les traces del paper

Autoria: Paul Auster
 Títol: *Baumgartner*
 Traducció d'Ernest Riera Arbussà
 Editorial: Edicions 62, Barcelona, 2024
 256 pàgines

Es diu que morim dos cops. La primera és la mort física, la segona té lloc quan algú pronuncia el nostre nom per últim cop. L'última novel·la de Paul Auster, *Baumgartner*, encarna el que significa romandre viu en la memòria.

Sy Baumgartner és un reconegut escriptor i acadèmic, però sobretot és el testimoni i legatari de la vida de la seva dona Anna, morta fa gairebé deu anys a l'inici de la novel·la. En diversos sentits Baumgartner, mogut per l'amor que sent cap a ella, es preocupa no només de mantenir-ne viva la memòria –tenint cura del seu estudi i rellegint els seus texts– sinó que també aconsegueix establir-ne el llegat a partir de la publicació d'una sèrie d'obres inèdites. Creu que l'Anna mereix estar viva en els cors d'un públic divers, més enllà de la gent que la van conèixer en persona.

La novel·la balla amb aquests dos conceptes de llegat i memòria. Intercala amb l'eix narratiu principal un seguit de records sobre la relació entre en Sy i l'Anna al llarg de quaranta anys amb passatges de capítols autobiogràfics en els quals se'ns descriuen moments de la seva joventut. Tot aquest conjunt de narracions crea un personatge

enigmàtic que xoca amb la presa de consciència del lector que entén que l'Anna no existeix en si mateixa. Però just aquí es troba l'eix ideològic de la novel·la: la capacitat que pot tenir la literatura de mantenir algú en vida sense haver de basar-se en la corporalitat o en una memòria privada.

Després de tant de temps junts, recórrer la vida de l'Anna significa conèixer la de Baumgartner. Deu anys sense ella, però segueix pensant-hi constantment. Baumgartner argumenta que no és pas un dol el que sent, sinó més aviat una mancança. Ell sap que tothom mor i que no es pot fer res per evitar-ho; així i tot, la seva vida segueix entortolligada amb la de l'Anna. Pocs dies passen en els que no pensa en ella, ja sigui recordant-la, comparant-la amb noves aventures amoroses o conjecturant el que faria si ella encara fos viva.

Aquell dia a la platja marca un punt d'inflexió pel Baumgartner i esdevindrà la seva representació del *memento mori*. La preocupació entorn d'aquesta qüestió augmenta a mesura que la novel·la avança i el temps passa. Davant la incertesa del que hi ha més enllà, en Baumgartner té dues preocupacions: acabar el seu nou llibre i planificar l'inici de la recepció acadèmica de l'Anna.

Ara bé, per ser recordats cal haver format unes quantes connexions en vida, i aquest és l'altre gir argumental de la novel·la: la necessitat de pertànyer a una comunitat i crear uns vincles íntims. Al llarg de la novel·la en Sy intenta combatre la solitud i, amb aquest objectiu, crea i estableix unes relacions inesperades. No es tracta de substituir l'Anna: ningú podrà omplir mai el buit que ella va deixar, sinó més aviat de teixir una trama de records amb què ell pugui continuar vivint.

Les noves amistats de Baumgartner només arriben a conèixer l'Anna de paraula. Així i tot, la seva memòria s'expandeix a causa del relat que ell ha construït com un vincle entre els vius i la morta. Altres la coneixen pel recull de poemes publicat pòstumament. El desig d'en Sy es va complint: l'Anna rep el llegat que es mereix com a artista.

Baumgartner és un homenatge a aquells que hem estimat. El desig de mantenir-los vius en la nostra memòria, però també entre aquells que ens envolten –i també més enllà, arribant a qui no ens han conegut mai. I això significa, també, adonar-se de la pròpia mortalitat. Les històries orals tenen un límit “físic” que supera la vida de les persones,

però no gaire. Per a l'Anna i en Sy la solució és fácil: ser recordats per les seves obres, i la paraula dura més si és impresa. Caldrà preguntar-se, però, quin serà el llegat d'en Sy després que la nit se l'empassi mentre caminava per aquella carretera fantasmagòrica, i si el seu últim llibre assolirà aquell efecte d'immortalitat que tant havia desitjat per a l'Anna.

Eva Monllaó